

¿MACHASQACHU ICHA
CH'AKI SONQOCHU?

¿BORRACHO O SOBRIO?

Quechua de Cusco-Collao

Depósito Legal

Sociedad Bíblica Peruana

Perú — 2004

Sociedad Bíblica Peruana, AC
 Casa de la Biblia: Av. Petit Thouars 991
 Apartado 14-0295, Lima 100

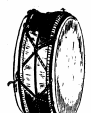

Primera Edición, 2004
 2,000 ejemplares

Escrito por: ATEK—El Club de Escritores
 Ilustraciones: Daniel Enrique Challco Gonzales

Todos los textos bíblicos son citados de *Diospa Simin Qelqa* ©
 Sociedades Bíblicas Unidas, 2004

Se utiliza el alfabeto ratificado por la Academia Mayor de la
 Lengua Quechua, en febrero de 1987.

Abecedario de Quechua de Cusco-Collao

				a atoq
ch chaka	ch' ch'uspi	chh chhalla	e erqe	h hampi
i inti	k killa	k' k'aspi	kh khipu	l lakawiti
ll llaqta	m maki	n nina	ñ ñawi	o oqa
p papa	p' p'uyñu	ph phuru	q qara	q' q'epi
qh qhari	r rumi	s sara	sh rutushan	t tinya
t' t'ika	th thasnuy	u uchu	w wasi	y yana

TUKUKUY SIMIKUNA

Alejandroq kawsaynintan pisillapi qhawarirqanchis. Machayllapi puriyinmi paypaqpas familianpaqpas mana allinta apamurqan: onqoyta , wakcha kawsayta, paykunapura ch'aqwaytapas. Pay sapallanqa manan machaynin saqepuyta atirqanchu. Señor Diosman kutirikuspanmi payqa mosoq kawsayniyoq kapurqan.

Qanpas piniykipas machay viciopi purishawaqchismi, Diosqa munashanmi qankuna yanapaykuyta. Amigóy, qanpas Alejandro hina Señorman asuykuy tukuy sonqo huch'uyyaykukuspa, machay saqepunaykipaq mañakuy, ahinapin familiaykipaqpas thak kawsay kanqa.

HAYWARIY

Ancha kosisqan kay wakichisqa huch'uy qelqata haywarimuykiku, familia kawsaypi, ayllu kawsaypipas sasachakuypi kashaqkunata yanapaykuyta munaspa.

Kay librochapi wakichisqa qelqaga cheqaq kawsaymanta paqariqmi, chay willakuymi rikch'anachin imaynachus kunan runaq kawsaynin kashasqanta. Munaykun pipas kay librochata leeqqa sonqonpi sienterispa lliw sasa kawsaymanta lloqsipuyta yuyaykunanta, ichaqa mana runaq kallpanwanchu, aswanpas Diospa yanapaynillanwanpuni.

Aswan allinta kay yachachikuyta entiendenapaqqa Diospa Simin Qelqamanta horqosqa simikunan kashan, hinallataq yuyaymanachiq tapukuykunan, dibujo seq'ekunapas.

Allintapuni hap'iqanaykipaqqa kayta ruway:

- Makilla qhawaspa/uyarispa yuyaymanaspa leey.
- Kay willakuyta kawsayniykiwan tupanachiy otaq aylluypiki runaq kawsayninwanpas.
- Huñuy familiaykita, atikuqtinqa wasimasiykita, amigoykitapas.
- Huñusqa t'aqapi huknin leenqa kunkayoqta sut'itapuni.
- Chay willakuy leesqamanta sapanka rimarinqaku, tapukuy qelqasqamanpas kutichinqaku.
- Diospa Simin Qelqamanta horqosqa simikunata leeyna aswanta entiendenapaq.
- Huñukuypi kashaqkuna kawsayninkutawan rikch'anachinqaku.

Kay yachachikuyta wakichiqkunaqa Qosqo hap'iyanta qheswa rimaq huñunasqa cristiano runakunan kanku, paykunan

llank'arqanku qallu hamawt'akunaq, yanapasqan umallisqan
(ILV, SBP, ATEK).

Suyakuykun kay yachachikuy ancha yanapay samincha qanpaq
kananta, aswantaqa pikunachus chay hina sasa kawsaypi
kashaqkunapaq, otaq chayman rikch'akuq sasachakuypi
kashaqkunapaq.

Señor Diospa saminchaynin askhapuni qanpaq kachun.

Qelqa Wakichiqkuna

Chay p'unchaymantapachan don Ignacioqa rillaqpuni
Alejandroman, familiantinman Diospa Simin Qelqata
aparikuspa, mosoq kawsaymanta yachachimunanpaq.

Hinan Alejandroqa warminwan kusata rimanayku-
kuspa tiemponta allinta wakichirqan, chakrata
llank'aspa, wawankunawan sumaqta rimanakuspa,
ayllunpi llank'ayninkunatapas hunt'arqan. Ichaqa
kay hinata kawsashaqtinmi ñawpaq machaq
masinkunaqa machanaman pusayta munarqanku.
Chaymi Alejandroqa yuyaywan kutichirqan:
—Ñoqaqa manan machaniñachu, machayqa mana
allinmanmi pusawanchis, nispa. Ahinapin payqa
tukuy kawsayninta allinman t'ikrapurqan.

¿Imaynatan Alejandroqa kawsayninta t'ikrarqan?

*Dibujoq uranpi qelqata ñawinchaspaqa, ¿imatan ruwawaq
kawsayniyki allin kapunanpaq?*

Qanri Alejandro hina ¿munawaqchu kawsayniyki t'ikrayta?

¿Imaynatan t'ikrawaq?

QALLARIY SIMIKUNA

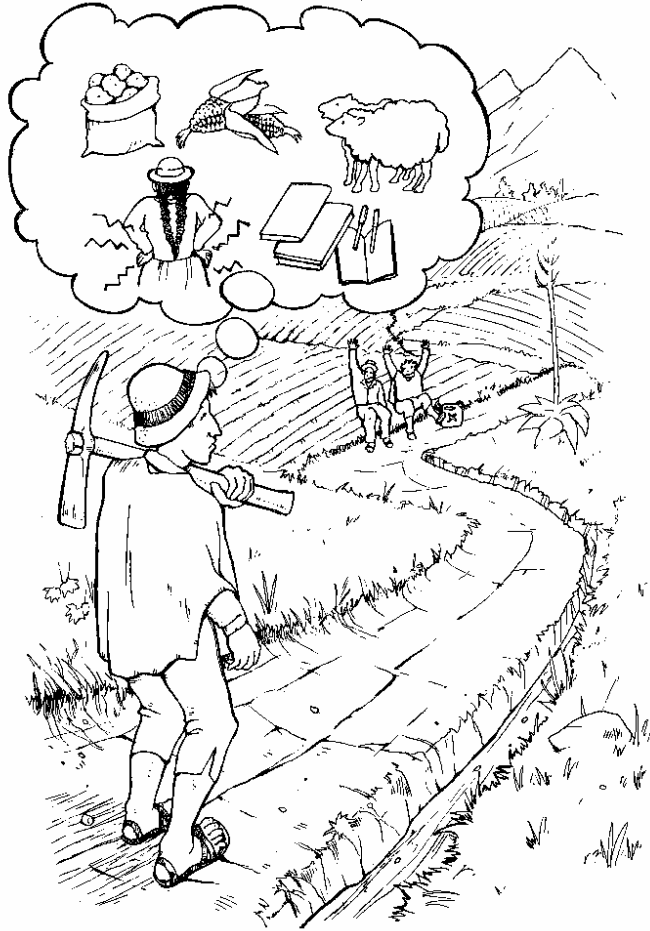
Runaqa kay pachapin churasqa karqan, paqarimusqanmanta wañunankama chaninpipuni kawsananpaq, tupusqata mikhuspa, llank'aspa, imakuna ruwananpipas tiemponta allinta wakichispa.

Hukninkaq mana chanin ruwayninmi machay. Machasqa runaqa uywamanmi rikch'akun. Pisichakunmi pay kikinta, pisichanmi familianta, lliw sispanpi kaqkunatapas. Machaypi puriyqa wakchayaymi, llakikuymi, ch'aqwaypi kawsaymi.

Munaykun huk runaq kawsayninta qhawarichiyta, paymi machayninta saqepuspa t'ikrarqan allin kawsayman. Kay willakuytaqa llapantapuni ñawinchay (leey), hinan allin yuyaychaykunata tarinki.

"P'unchaypi hina allintapuni kawsasun. Ama machasunchu, ama hatun mikhuykunapi waqllispachu purisun, ama qhelli huchakunapichu purisun, ama viciokunapichu purisun, ama churanakusunchu, ama envidiakusunchu. Aswanpas p'achawan hina Señor Jesucristowan churakuychis. Amataq sonqoykichispa munasqankunataqa ruwaychisñachu."

Romanos 13:13-14

Diospa Simin Qelqan nin:
 "¡Ay, qankunamanta!
 ¡Tutallamanta hatarispan machanaman phawarinkichis!
 Tutakaman qhepakunkichis t'ili machanaykichispaq."
 Isaías 5:11

Don Ignacioqa willayta tukuspan Alejandrota tapuykurqan: —¿Reqsikunkichu huchasapa kasqaykita? ¿Munankichu machay kawsayniykimanta lloqsiyta? Manan sapallaykiqa atiwaqchu. Señor Jesuspa yanapayninta maskhay, paymi sasachakuy-niykita atipanaykipaq yanapasunki, nispa.

Alejandroqa weqe-weqe ñawintinmi warminpa ladonpi tiyasharqan. Hinan paykunaqa warmi-qhari k'umuykukuspa Diosmanta yanapayta mañakurqanku machayninta saqepunanpaq.

*¿Imatan Alejandroqa machaymanta lloqsinanpaq ruwarqan?
 Dibujoj uranpi ñawinchasqaykiman hinaqa, Diospa
 yanapayninta chaskinaykipaq ¿imatan ruwawaq? ¿Qanqa
 listochu kashanki kasukunaykipaq?*

Diospa Simin Qelqan nin:
"Waqyakamuway uyarisqaykin, mana reqsisqayki hatun
musphanakunatan rikuchisqayki." Jeremías 33:3

Qanpa tiyasqaykimanta karupichus sispapichus
kashanpas huk ayllu, ichaqa aylluykiman
rikch'akuqmi, chaypin tiyarqanku don Alejandro
warmin Andreawan, kinsantin wawankunapiwan.

Huk p'unchaymi don Alejandroqa inti chinkaykuytaña
papa chakran qhawaq risharqan, llakikuykunaq
ñit'iykusqan. Umanta kay yuyaykuna musphachiq-
tinmi nirqan: —Pisillañan saraypas papaypas kashan,
ovejaykunapas manan mirashanchu vendenaypaq
hina, warmiypas pasaqtaña cinturan nanayta
sienteshan, wawaykunatataq yachay wasimanta
imaymanata mañamushanku, nispa.

Chay yuyaykuykunawan musphasqa chakraman
sispaykushaqtinmi iskay wasimasinkunaqa tragota
ukyaspa tiyasharqanku. Paykuna waqyamuktintaq
Alejandroqa kasukuspa asuykurqan.

¿Imaynapin Alejandroqa machayta qallarirqan?

¿Imakunataq qantari machayman tanqasunki?

*Yuyaychakuy dibujoq uranpi qelqaq nisqanwan, ¿imanaqtinmi
may llakikuywan Isaíasqa machaymanta rimarqan?*

Diospa Simin Qelqan nin:

"Ama vinota munapakuychu pukayashaqtinqa,
vasopi colornin k'ancharishaqtinqa,
llamp'ulla millp'uykuchikushaqtinqa.

Chaymantañan ichaqa mach'aqway hina k'utun,
víbora hina kanin."

Proverbios 23:31-32

Padrinonqa puririrqanmi llaqtamasin don Ignaciota maskhaq, paymi ñawpaqta machayllapi kawsasqa. Kunanmi ichaqa machayninta saqepunña. Ignaciota tarispanmi nirqan: —Wawqéy, valekuqniykin hamushani. Casarachisqay Alejandro machayllapipuni purishan. Experienciaykita willaykapuway yanapari-nanchispaq. Kay pisi cariñollaytan apumushayki, nispa.

Chaymi Ignacioqa Alejandroq wasinta rirqan, hinaspan khaynata rimaykurqan: —Uyarirqankichá ñoqamanta. Watan-watanmi machaymanta mana imaynatapas lloqsiyta atirqanichu. Hinan huk p'unchay plazapi ch'unkunakuqta rikuspay asuykurqani. Chaypi uyarisqaymi kawsayniyta t'ikrawarqan. Huk qharin khaynata yachachishasqa: "¡Cristoqa machayniykitapas horqoyta atinmi! Payta qespi-chiqniykita, qhaliyachiqniykita hina sonqoykipi chaskikuy," nispa. Chaymi chaskikurqani, hinan paypi iñispay mosoq kawsaypi purishani, nispa.

¿Imaynatan don Ignacioqa machaymanta lloqsisqa?

Dibujoq uranpi qelqaman hinaqa, ¿imayna kawsananchistan Diosqa munan?

Qanpa kawsayniykiri, ¿Diospa munayninman hinachu kashan?

"Ama mana yuyayniyoqqa kaychischu, aswanpas imachus Señorpa munaynin kasqanta allintapuni reparaychis. Ama vinowan machaychischu, machaypiqa waqlliymi kan, aswanpas Santo Espirituwan hunt'a kaychis." Efesios 5:17-18

Huk copallapaq waqyarisqa asuykuqqa usqhayllan qonqarqapurqan maychus rishasqanta. Alejandroqqa wiksanmi seqsirirqan, sonqonmi munarirqan, simintaq hina millay haya tragowanpas misk'irichikurqan. Chakra rinanta yuyariqinpas, qhepachirqanku: "Wawqéy, paqarinña tutaparqamunki," nispa.

Kinsantinkun imaymana yachaq tukurqapurqanku, chaymi llalli-llalliraq kunkayoqta rimarqanku. Trago tukurqakapusqanta reparaspataq kуска thanpirqanku trago tiendaman.

Machasqataña rikuspan tiendayoq warmiqa pisillataña paykunaman venderqan. Machasqankuqa kusatan tuparqan wahahasqankuwan, thawtisqankuwan, millay qhelli simikuna rimasqankuwanpas. Chayllamanmi aswan, Alejandroq kuraq churinga pusapunanpaq maskhamurqan.

¿Imaynatan Alejandroq kawsayninta machayqa mana allinman t'ikrarqan?

¿Machayqa imaynatan qanpa kawsayniykita t'ikran?

¿Imaraykun may sumaqña kaqtinpas machanamanqa mana risunmanchu? Dibujoq uranpi qelqata ñawinchay (leey).

Diospa Simin Qelqan nin:

¿Pipaqmi muchuyqa? ¿Pipaqmi nanayqa?

¿Pipaqmi ch'aqwaykunapas waqaykunapas?

¿Pipaqmi yanqa-qasilla k'irisqakunaqa?

¿Pipaqmi pukayasqa ñawikunaqa?

Vinota mana hayk'aq kachariqkunapaqmi,

tupachisqa machana ukyanata maskhaqkunapaqmi."

Proverbios 23:29-30

Paqarisnintinmi padrionkuqa maqasqanta yacharqospa warmi-qhari usqhaylla hamurqanku. Doña Andrea waqaykuspa qosanmanta willakuqtinmi padrionqa nirqan: —¿Hayk'aqkaman chhaynalla kanki Alejandro! ¿Manachu chhikallanpas warmiykipaq, wawaykikunapapas munakuyniyki kan? Hayk'aqkaman rimapayasqaykiku, manataq uyarikunkichu. Manan mayqen casarachisqaykupas chhaynaniraqqa kankuchu. Ñoqaykupas ñan sayk'u-pushaykuña. Hukpiqa puestomanmi wisq'achimusqaykiku, nispa.

Alejandroqa waqan-waqanmi rimarirqan: —Papáy mamitáy, ñoqapunin machayniy saqepuytaqa munashani, ichaqa manan atishanichu. Warmiyapas maskhamuwaqniykunamanta pakakusqaytaqa yachanmi. Ñan hampikunatapas ukyaniña. Cuidaku-shaqtipunin imallachá tanqaykuwanpas. Papáy mamitáy, pampachaykuwaspa yanapaykuwaychis, nispa.

¿Alejandroqa usqhayllachu machayninta saqepurqan?

¿Imakunatan ruwarqan machayta saqepunanpaq?

Qanri ¿machaqchu kanki? ¿Imakunatan ruwashanki machayta saqepunaykipaq?

Dibujoq uranpi qelqata ñawinchaspa ¿imaraykun qan sapallayki mana atiwaqchu sasachaykunamanta lloqsiyta?

"Manan entiendenichu imatachus ruwashesqaytaqa, imatachus munasqaytaqa manan ruwanichu, aswanpas mana munasqaytan ruwani."
Romanos 7:15

Manañataq tragopas karqanchu chayqa, Alejandroqa pusachikapullarqanmi, ichaqa runaq uyarinanpaq hinan ñannintinta qaparkachaspa ripurqan.

Wasiman chayaspa hinan warminta qapariykurqan:
—¡Kaytachu wayk'urqanki! Chhaynalla kaqtiykiqa huk warmitachá pusakamusaq, nispa. Ahinatan k'araq simikunawan warminta k'irirqan.

Churintapas qapariykuspan nillarqantaq: —¡Maymi sullk'aykikuna! Ñachá puñushankuña, nispa. Erqekunaqa ñan puñunapiña kasharqanku ladon cuartopi, chaymantan manchasqa uyarimusharqanku, taytanku loqheyakuspa huk kutikuna hina mamankuta maqananmanta.

*Alejandro machasqa wasinman chayaqtinga, ¿imakunatan
familiarqa muchurqan?*

Qanri machaspayki, ¿imakunatan ruwanki familiaykita?

*Dijuboq uranpi qelqata ñawinchaspaqa, ¿ima mana
allinkunatawanmi machaymanta rikusunman?*

Diospa Simin Qelqan nin:
"Vinoqa runatan anchaykachachin,
poqosqa ukyanaqa ch'aqwachinmi,
chaywan machaqaqqa mana yachayniyoqmi."

Proverbios 20:1

Wasinpi thanpiykachaspanmi lecheyoq mankata
p'akirqapurqan. Chaypas paypaqqa manan huchachu
karqan. Chaymi phiñasqa nirqan: —¡Imapaqmi
purinayman mankata churankichis! nispa.

Andreaqa lecheta usuchisqanta qhawarispán qosanta
k'amirqan: —¡Machaq runa, sasawan wawaykunapaq
rantikusqaytan hich'arparinki! nispa. Chayta niqtinmi
Alejandroqa phawaykuspa mana yuyaywan hayt'arqan
ch'aqlarqan, pampaman wikapanankama. Warmitaq
qaparirqan amachayta mañakuspa, ichaqa manan
pipas uyarirqanchu.

¿Imayna sonqontinmi Alejandroqa wasinman chayarqan?

¿Imanarqanmi warminta?

*Qanri machaspayki, ¿ima mana allinkunatan ruwanki
famiyaykitapas aylluykitapas?*

*Dibujoq uranpi qelqata ñawinchaspa ¿ima cheqaqkaqtan
machaymanta yachaqaqawaq?*